

Profilaktyka logopedyczna w przedszkolu

Jednym z najważniejszych aspektów rozwoju dziecka jest umiejętność porozumiewania się. Wczesne lata życia stanowią okres, w którym dzieci rozwijają swoje umiejętności językowe i zdobywają podstawy komunikacji. Właśnie dlatego profilaktyka logopedyczna w przedszkolu odgrywa tak istotną rolę, wspierając rozwój mowy i komunikacji u najmłodszych. To właśnie w tym okresie dzieci rozwijają swoje umiejętności językowe i przyswajają nowe słowa, struktury zdaniowe oraz zdolność do porozumiewania się z innymi.

Rozwój mowy dziecka w wieku przedszkolnym

Dziecko 3 – letnie:

- powinno już wymawiać wszystkie samogłoski ustne i nosowe, spółgłoski p, b, m, f, w, ś, ź, ć, dź, ń, k, g, h, t, d, n, l, ł, j. Pojawiają się również głoski takie jak s, z, c, dz.
- zmiękcza głoski s, z, c, dz, sz, ź, cz, dź na głoski ś, ź, ć, dź.

Najczęstsze błędy językowe u 3-latków, które mogą się utrzymywać do 5. roku życia, to:

- tworzenie nowych wyrazów, np. zadzwonić + telefonować – zatelefonić,
- opuszczanie sylaby początkowej lub końcowej: zupa pomidorowa – zupa midolowa,
- przestawianie głosek w wyrazie (brama – mabra), głoska r może być wymawiana jako j, l lub ł,

Dziecko 4 – letnie:

- utrwała wymowę spółgłosek s, z, c, dz, przestaje je zamieniać na ich zmiękczone odpowiedniki ś, ź, ć, dź,
- głoski sz, ź, cz, dź może wymieniać na s, z, c, dz – jest to tzw. seplenienie fizjologiczne,
- może wymawiać głoskę r, choć jej brak nie powinien jeszcze niepokoić,
- może pojawić się u niego tzw. hiperpoprawność związana z opanowywaniem nowych, trudnych głosek, np. zastępowanie głosek s, z, c, dz, przez sz, ź, cz, dź - np. sztół, czukierek,
- zadaje dużo pytań.

Dziecko 5, 6 – letnie:

- powinno już prawidłowo wymawiać wszystkie głoski, nawet te najtrudniejsze: sz, rz, cz, dź oraz r.

- mówi zrozumiale, jego wypowiedzi są rozbudowane,
- chętnie poprawia innych i samego siebie, szukając prawidłowego brzmienia wyrazu,
- tworzy wypowiedzi uwzględniające kolejność zdarzeń i zależności przyczynowo - skutkowe, są one zwykle poprawne gramatycznie,
- umie wyklaskiwać liczbę sylab w wyrazie,
- potrafi zrozumieć i wyjaśnić znaczenie słów, opisać cechy przedmiotów; wie, do czego służą,
- umie porównywać (odnajdywać różnice i podobieństwa) oraz klasyfikować przedmioty,
- wyodrębnia głoski na początku, na końcu i w środku wyrazu.

CO POWINNO ZANIEPOKOIĆ?

1. Brak reakcji na swoje imię, nagłe dźwięki lub też bardzo duża wrażliwość na dźwięki otoczenia np. zatykanie uszu, krzyk, płacz.
2. Problemy z odpowiadaniem na proste pytania, wykonywaniem prostych poleceń np. Z kim się dzisiaj bawiłeś? Włóż lalkę do wózka (bez podpowiadania wzrokiem, czy gestem).
3. Brak kontaktu wzrokowego lub jedynie „omiatanie” twarzy drugiej osoby bez zatrzymywania na niej wzroku. W artykulacji zamiana głoski l na j oraz r na j (powinno być r na l).
4. Niechęć do spożywania twardych pokarmów, kawałków warzyw, mięsa w zupie itp, ale także do dotykania różnych powierzchni, konsystencji.
5. Stale otwarta buzia, spanie z otwartą buzią i chrapanie, nadmierne ślinienie się.
6. Wszelkiego rodzaju regres, tak pod względem mowy np. ponowne spieszczanie, problemy z budowaniem prostych, sensownych wypowiedzi, jak i zachowania np. ssania palca, wycofywanie się z zabaw, kontaktów z rówieśnikami.
7. W obszarze mowy wszelkie nieprawidłowości w realizacji głosek np.: międzyzębowa tzn. z językiem widocznym między zębami wymowa głosek s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź, t, d, n, głoska r wypowiedzana „inaczej” np. tylnojęzykowo.
8. Zamiana głosek dźwięcznych na bezdźwięczne np. b na p d na t.
9. Powodem do niepokoju powinny być wszelkie zaburzenia i opóźnienia w wyżej opisanych obszarach rozwoju języka i artykulacji.

Profilaktyka logopedyczna to zbiór działań mających na celu zapobieganie zaburzeniom mowy i języka u dzieci. Przedszkole jest miejscem, gdzie dziecko spędza dużą część dnia, dlatego ważne jest, aby w tym miejscu wprowadzać odpowiednie strategie profilaktyczne, które pomogą w rozwoju poprawnej mowy i języka.

W przedszkolu logopeda ma szczególną rolę, ponieważ to właśnie w tym okresie dzieci uczą się mówić, zdobywają nowe słownictwo i umiejętności komunikacyjne. W literaturze przedmiotu terminem logopeda określa się specjalistę w zakresie diagnozy i terapii zaburzeń komunikacji, a w szczególności w zakresie diagnozy, profilaktyki i terapii zaburzeń artykulacyjnych oraz fonacyjnych spowodowanych dysfunkcją lub uszkodzeniami obwodowych narządów mowy. Dlatego też, dzięki wczesnej interwencji logopedycznej, można szybciej zidentyfikować ewentualne trudności oraz zastosować odpowiednie metody terapeutyczne.

Poniżej przedstawiam kilka najważniejszych działań, które powinny zostać wdrożone w przedszkolu w ramach profilaktyki logopedycznej:

Rozwijanie umiejętności językowych - przedszkole powinno zapewnić dzieciom różnorodne aktywności, które pomogą w rozwijaniu umiejętności językowych, takie jak słuchanie i opowiadanie historii, zabawy słowne i rymowanki.

Współpraca z logopedą – istotne jest nawiązanie współpracy z logopedą, który będzie mógł ocenić dzieci z problemami logopedycznymi i zaproponować odpowiednie terapie, realizowane podczas zajęć logopedycznych.

Sprawdzanie słuchu u dzieci – dzieci powinny być poddane profilaktycznym badaniom słuchu w celu wykrycia zaburzeń słuchu, mowy i funkcji słuchowych, które mogą niekorzystnie wpływać na proces komunikowania się dziecka w przedszkolu i w dalszej kolejności utrudniać nabywanie przez nie umiejętności szkolnych.

Indywidualne podejście do każdego dziecka - każde dziecko jest inne i ma swój indywidualny sposób rozwoju językowego. Dlatego ważne jest, aby nauczyciele przedszkola podejmowali indywidualne działania, dostosowane do potrzeb i możliwości każdego dziecka. Jednocześnie zwracając uwagę na poszczególne etapy rozwoju mowy dzieci w wieku przedszkolnym.

Komunikacja z rodzicami - współpraca z rodzicami jest kluczowa w procesie profilaktyki

logopedycznej. Nauczyciele i logopeda powinni regularnie informować rodziców o postępach ich dzieci w zakresie rozwoju językowego oraz udzielać porad i wskazówek dotyczących dalszej pracy z dzieckiem w tym zakresie.

Ćwiczenia słuchowe, artykulacyjne i oddechowe - w ramach profilaktyki logopedycznej w przedszkolu powinny być prowadzone ćwiczenia, które pomogą w rozwijaniu poprawnej wymowy u dzieci. Nauczyciele powinni również pomagać dzieciom w poprawianiu wymowy, poprzez słuchanie ich i korygowanie błędów.

Literatura:

1. K.Węsierska „Opieka logopedyczna w przedszkolu. Profilaktyka – diagnoza – terapia.” Toruń 2013, wyd. edukacyjne „Akapit”.
2. G.Demel „Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola”, Warszawa 1998, WSiP.
3. T. Gałkowski „Logopedia. Pytania i odpowiedzi”, Opole 2003, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.

Opracowała: Katarzyna Utrata, logopeda
w Zespole Szkolno – Przedszkolnym
w Studzienicach.